

# Polityka gromadzenia zbiorów w Muzeum Krakowa

obowiązująca od dn. 1 lipca 2024 r.



Muzeum Krakowa

# Polityka gromadzenia zbiorów w Muzeum Krakowa

## 1. Podstawa i zakres polityki gromadzenia zbiorów

Niniejszy dokument opisuje politykę, którą Muzeum Historyczne Miasta Krakowa (Muzeum Krakowa) kieruje się w procesie gromadzenia zbiorów. Wyznacza on kierunki ich kształtowania, uwzględniając ich stan obecny, a także strategię Muzeum oraz charakter prowadzonej działalności.

Poprzez opisane tu zbiory rozumiane są muzealia i depozyty, natomiast odrębnym wytycznym podlegają zbiory muzealnej Biblioteki Naukowej i Archiwum, w tym zasoby cyfrowe, a także obiekty gromadzone w charakterze materiałów pomocniczych.

Gromadzenie zbiorów Muzeum Krakowa odbywa się na podstawie aktów prawnych obowiązujących w Polsce i wewnętrznych regulacji Muzeum oraz z poszanowaniem kodeksu etyki ICOM. Polityka, zgodnie z którą poszerzane są zbiory Muzeum, pozostaje w ścisłym związku z jego statutem<sup>1</sup>, a także misją, wizją i strategią<sup>2</sup>.

O ile nie pojawią się nowe okoliczności, polityka gromadzenia powinna zostać poddana przeglądowi najpóźniej wraz z aktualizacją dokumentu opisującego strategię Muzeum, tak aby między strategią instytucji a prowadzoną przez nią polityką gromadzenia zbiorów zachowana była spójność.

Niniejszy dokument poprzedzała polityka gromadzenia zbiorów obowiązująca w Muzeum od 2014 r.<sup>3</sup>

## 2. Założenia polityki gromadzenia zbiorów i jej związek z innymi aktami

Filozofia gromadzenia zbiorów Muzeum Krakowa wynika z metodologii interpretacji dziedzictwa, zgodnie z którą muzealia stanowią zasób odziedziczony, zarządzany przez Muzeum i służący współczesnym wzorcom rozwojowym<sup>4</sup>. Choć Muzeum wraz ze swoimi zbiorami wyrasta z przeszłości, skierowane jest ku teraźniejszości i przyszłości, zebrane zabytki wykorzystując współcześnie, a także chroniąc je w celu przekazania kolejnym pokoleniom.

Materialne dobra kultury, które Muzeum gromadzi i zabezpiecza, zgodnie z profilem instytucji związane są z historią Krakowa oraz życiem mieszkańców na przestrzeni całych dziejów miasta<sup>5</sup>. Muzeum odpowiada także za ich inwentaryzację i naukowe opracowanie, przechowywanie w odpowiednich warunkach i konserwację<sup>6</sup>. Działania te nie mogą być jednak skierowane wyłącznie do wewnątrz instytucji, ani pozostawać w oderwaniu od jej otoczenia i jej innych, szerszych zadań: misją Muzeum jest bowiem „słuchanie Krakowa, dokumentowanie i opowiadanie miasta”<sup>7</sup>, zaś jednym z celów wskazanych w jego strategii – „interpretacja materialnego dziedzictwa

---

<sup>1</sup> Statut Muzeum Historycznego Miasta Krakowa obowiązujący od dn. 13 kwietnia 2023 r. (Uchwała Nr CVI/2888/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 marca 2023 r. zmieniająca uchwałę nr CXV/3055/18 w sprawie nadania statutu Muzeum Historycznemu Miasta Krakowa, DZ. URZ. WOJ. 2023.2271 z 29 marca 2023 r.).

<sup>2</sup> *Strategia Muzeum Krakowa na lata 2022–2027*, oprac. Zespół Kolegium Strategicznego Muzeum Krakowa, Kraków 2022 (wprowadzona na podst. Zarządzenia nr 74/2022 Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa z dn. 21 czerwca 2022 r.).

<sup>3</sup> Zarządzenie nr 73/2014 Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa z dn. 4 grudnia 2014 r. w sprawie wprowadzenia Polityki gromadzenia zbiorów w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa.

<sup>4</sup> Por. Freeman Tilden, *Interpretacja dziedzictwa*, Poznań 2019.

<sup>5</sup> § 7 Statutu Muzeum Historycznego...

<sup>6</sup> § 8 Statutu Muzeum Historycznego...

<sup>7</sup> *Strategia Muzeum Krakowa...*, s. 13.

miasta<sup>8</sup>. Wybór obiektów włączanych do zbiorów powinien więc opierać się z jednej strony na wiedzy eksperckiej Muzeum, ale z drugiej powinien być również efektem „słuchania miasta”, przez co polityka kolekcjonerska powinna pozostawać otwarta m.in. na bieżące wydarzenia, które mają miejsce w Krakowie, czy prowadzone w środowisku naukowym badania, jednocześnie uwzględniając potrzeby i propozycje formułowane przez mieszkańców (np. poprzez przyjmowanie od nich zabytków, z którymi wiążą się ich indywidualne historie).

Posiadane przez Muzeum zabytki powinny w konsekwencji podlegać stałej interpretacji i służyć „opowiadaniu Krakowa”, a więc przyczyniać się do „upowszechniania wiedzy z zakresu historii, nauki i kultury miasta, jego poszczególnych dzielnic oraz aglomeracji krakowskiej”<sup>9</sup>. W tym celu zbiory powinny być jak najszerszej udostępniane, tak aby publiczność miała możliwość zapoznania się z oryginalnymi zabytkami, np. na wystawach oraz w magazynach studyjnych. Swoje zbiory Muzeum powinno upowszechniać także w publikacjach i katalogach, internecie oraz za pośrednictwem innych mediów. Działania, w których wykorzystywane są zbiory, powinny być zróżnicowane i skierowane do różnych grup odbiorców, w tym mieszkańców i turystów, obejmując m.in. badania naukowe, wydarzenia popularyzatorskie, partycypacyjne i dostępnościowe. Zapewniany w ten sposób przez Muzeum kontakt publiczności z historią i sztuką powinien przyczyniać się do umacniania ich tożsamości, przeciwdziałać wykluczeniom oraz budować dojrzałą świadomość obywatelską i kulturę pamięci, co stanowi realizację statutowych zadań instytucji<sup>10</sup>.

### 3. Historia zbiorów

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa powołane zostało 31 maja 1899 r. przez Radę Miejską Krakowa jako część Archiwum Aktów Dawnych w Krakowie. Rozpoczęto wówczas systematyczne pozyskiwanie zbiorów, przede wszystkim pamiętek cechowych i miejskich, ale pierwsze obiekty muzealne trafiły do Archiwum już na początku lat 90. XIX w., a więc jeszcze przed formalnym utworzeniem Muzeum.

Jako samodzielna instytucja Muzeum Historyczne Miasta Krakowa powstało 18 grudnia 1945 r. Na początku lat 50. przejęło znaczną część zbiorów z Archiwum, poszerzając je w kolejnych latach o nowe nabytki. Muzeum kontynuowało kierunki zapoczątkowane w pierwszym okresie, ale otwierało się także na nowe obszary, takie jak sztuka współczesna czy dzieje Nowej Huty, zawsze jednak koncentrując się na zabytkach związanych z Krakowem.

Swoje zbiory Muzeum pozyskiwało dzięki darom osób prywatnych, zakupom, a także za sprawą przekazów, w tym ze składnicy muzealnej w Namysłowie (1952), z krakowskich organizacji i instytucji zlikwidowanych w okresie stalinowskim (takich jak Towarzystwo Dobroczynności, Izba Przemysłowo-Handlowa, Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe i Muzeum Techniczno-Przemysłowe), a także z Muzeum Lenina w Krakowie (1990). W 2019 r. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa zostało połączone z Muzeum PRL-u, w wyniku czego doszło do połączenia zbiorów obu instytucji.

Muzeum udało się pozyskać także inne duże zespoły obiektów, w tym negatywy z atelier fotograficznego rodziny Kriegerów (1967), zegary z kolekcji Władysława Miodońskiego (1973), medaliony, plakiety i medale zgromadzone przez rodzinę Kałkowskich (2006) i zabytki archeologiczne odkryte w trakcie badań archeologicznych na terenie dawnego obozu Płaszów (2020). Mając świadomość istnienia tradycji szopkarstwa krakowskiego i konieczności jej podtrzymywania, Muzeum od 1945 r. gromadzi pokonkursowe szopki krakowskie.

---

<sup>8</sup> Cel W4 w ramach Perspektywy Właściciela: „Muzeum chroniące i interpretujące materialne dziedzictwo miasta” (*Strategia Muzeum Krakowa...*, s. 19).

<sup>9</sup> § 7 Statutu Muzeum Historycznego...

<sup>10</sup> § 8 ust. 1 pkt. 7 Statutu Muzeum Historycznego...

## 4. Aktualny stan zbiorów

Zbiory Muzeum Krakowa to przede wszystkim *cracoviana* – zabytki ilustrujące historię i rozwój miasta we wszystkich jego aspektach, od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy. Spektrum gromadzonych zbiorów jest bardzo szerokie, obejmując m.in. dzieła sztuki, fotografię, rzemiosło artystyczne, przedmioty użytkowe, pamiątki patriotyczne, militaria, numizmaty, teatralia, judaika, zabytki etnograficzne, archeologiczne i archiwalne.

Zbiory liczą ponad 200 tys. muzealiów (tj. ponad 96 tys. numerów inwentarzowych)<sup>11</sup>, nie licząc depozytów. Podzielone są one na kolekcje, tj. wyodrębnione ewidencyjnie zespoły, oparte na wprowadzonym w 1958 r. podziale chronologicznym (są to kolekcje: Średniowieczna, Nowożytna, Nowoczesna i Współczesna), uzupełnianym w kolejnych latach o kolekcje o charakterze tematyczno-rodzajowym (m.in. kolekcje Grafiki, Teatraliów, Judaików). Część z nich ma charakter zamknięty, a więc nie są one poszerzane o nowe nabytki – dotyczy to przede wszystkim zbiorów przejętych z Muzeum Lenina w Krakowie i Muzeum PRL-u.

Zbiory prezentowane są na organizowanych przez Muzeum wystawach stałych i czasowych, a także użyczane są innym instytucjom. Są one także poddawane procesowi digitalizacji w muzealnych Pracowniach Fotograficznej i Digitalizacji, dzięki czemu wizerunki zabytków mogą być wykorzystywane w publikacjach, internecie i innych mediach, m.in. od 2006 r. w ramach serii wydawniczej „Katalog zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa” oraz od 2012 r. na portalu „Cyfrowy Thesaurus”<sup>12</sup>. Ponadto od 2017 r. zbiory udostępniane są dla zwiedzających w oddziale Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów (ul. Księcia Józefa 337), mieszczącym magazyn o charakterze studyjnym i pracownię konserwatorskie. Dzięki zrealizowaniu idei magazynu dostępnego dla publiczności, współczynnik dostępności zbiorów uległ znaczącemu wzrostowi, co nie byłoby możliwe jedynie za pomocą tradycyjnych form, takich jak wystawy.

### Kolekcje chronologiczne:

1.	<b>Średniowiecze</b>	Niewielka i zróżnicowana kolekcja gromadzi zabytki powstałe w okresie do ok. 1500 r., w tym takie cenne obiekty, jak późnogotyckie kafle zw. oświęcimskimi i XV-wieczny ornat cechu krupników.
2.	<b>Nowożytność</b>	Kolekcja gromadzi obiekty z zakresu malarstwa, rzemiosła artystycznego i kultury materialnej z okresu ok. 1500–1800. Występują tu spójne tematycznie zespoły obiektów, m.in. zegarów, naczyń cynowych, zabytków cechowych i kafli.
3.	<b>Nowoczesność</b>	Kolekcja obejmuje okres ok. 1800–1945. Zbiór jest bardzo zróżnicowany tematycznie, zawiera dzieła sztuki, zabytki rzemiosła artystycznego i kultury materialnej, pamiątki patriotyczne, falerystykę.
4.	<b>Współczesność</b>	Kolekcja gromadzi zabytki malarstwa, rysunku, rzeźby, rzemiosła artystycznego, a także przedmioty kultury materialnej, powstałe po II wojnie światowej, w szczególności prace krakowskich artystów.

### Kolekcje tematyczno-rodzajowe:

5.	<b>Archeologia</b>	Kolekcja obejmuje zabytki pochodzące z badań archeologicznych prowadzonych na terenie Krakowa, takie jak fragmenty kafli piecowych, ceramika naczyniowa, monety.
----	--------------------	--

<sup>11</sup> Stan na marzec 2024 r.

<sup>12</sup> Portal, dostępny pod adresem: <http://ct.mhk.pl>, powstał w efekcie realizacji projektu *Udostępnienie i digitalizacja zbiorów 2D w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa*, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013.

6.	<b>Numizmaty</b>	W kolekcji znajdują się monety, banknoty, medale, ordery i odznaczenia, od dawnych po współczesne, w tym spójne tematycznie zespoły, np. numizmaty pochodzące z Wieży Ratuszowej, kolekcja rodziny Kałkowskich.
7.	<b>Kultura materialna</b> (kolekcja zamknięta)	Kolekcja gromadzi zabytki związane z życiem codziennym w przestrzeni miejskiej. Są to przedmioty o charakterze użytkowym, obrazujące codzienność mieszkańców Krakowa, m.in. elementy wyposażenia wnętrz mieszkalnych, przedmioty używane w gospodarstwie domowym, stroje i akcesoria.
8.	<b>Militaria</b>	Kolekcja militariów to bogaty i różnorodny zbiór uzbrojenia, od średniowiecza po czasy współczesne, zawierający cenne okazy broni siecznej, drzewcowej, palnej i uzbrojenia ochronnego.
9.	<b>Teatralia</b>	Zbiory te dokumentują życie teatralne Krakowa od połowy XIX w. do czasów najnowszych. Tworzą je portrety i pamiątki po ludziach teatru, projekty scenograficzne, kostiumy, rekwizyty, a także fotografie, w szczególności przedstawiające aktorów w rolach scenicznych.
10.	<b>Fotografia teatralna tzw. „stara”</b> (do 1939 r.)	
11.	<b>Fotografia teatralna tzw. „nowa”</b> (po 1939 r.)	
12.	<b>Negatywy teatralne</b>	
13.	<b>Judaika</b>	W kolekcjach tych gromadzone są obiekty związane z historią i współczesnością krakowskich Żydów, obrazujące wszystkie aspekty życia tej społeczności, w tym zabytki z zakresu kultu religijnego, obrzędowości i obyczajowości, a także dzieła sztuki wykonane przez artystów żydowskich oraz poświęcone tematyce żydowskiej.
14.	<b>Fotografia judaistyczna</b>	
15.	<b>Grafika</b>	Kolekcja zawiera prace wykonane na papierze: grafiki, akwarele, rysunki i pastele, powstałe w okresie od XV w. do współczesności. Są to w szczególności widoki miasta i jego zabudowy, sceny historyczne oraz portrety krakowian.
16.	<b>Karty pocztowe</b>	Kolekcja obejmuje karty pocztowe, wydawane głównie w Krakowie, od 2. połowy XIX w. do czasów współczesnych. Przedstawiają one przede wszystkim widoki miasta, ale także ważne wydarzenia historyczne oraz reprodukcje dzieł krakowskich artystów.
17.	<b>Fotografia tzw. „stara”</b>	W kolekcjach tych gromadzone są odbitki fotograficzne, negatywy i diapozytywy, rzadziej fotografie wykonane w innych technikach, powstałe od lat 40. XIX w. po czasy współczesne. Zbiór obejmuje m.in. wizerunki osób, widoki miasta i zdjęcia okolicznościowe, wykonane przede wszystkim przez krakowskich fotografów i krakowskie zakłady fotograficzne.
18.	<b>Fotografia tzw. „nowa”</b> (po 1939 r.)	
19.	<b>Fotografia tzw. „pomocnicza”</b>	
20.	<b>Negatywy</b>	
21.	<b>Negatywy Kriegerów</b>	Ten niezwykle cenny zespół stanowią negatywy wykonane przez zakład fotograficzny założony w 1860 r. przez Ignacego Kriegera, a następnie do 1926 r. prowadzony przez jego dzieci: Natana i Amalię. Tematyka zdjęć jest różnorodna i obejmuje m.in. widoki Krakowa, portrety, reprodukcje dzieł sztuki.
22.	<b>Fotoplastikon</b>	Na zbiór ten składają się fotografie, które pozyskane zostały w 1978 r. wraz z zabytkowym fotoplastikonem z początku XX w.
23.	<b>Sprzęt fotograficzny</b>	Kolekcja obejmuje sprzęt fotograficzny: aparaty i związane z nimi akcesoria, a także inne przybory wykorzystywane przez fotografów.

24.	<b>Folklor</b>	Kolekcja folkloru gromadzi obiekty związane ze zjawiskami niematerialnego dziedzictwa Krakowa. Jej trzon stanowią szopki krakowskie tworzone na doroczny Konkurs Szopek Krakowskich, które Muzeum gromadzi od 1945 r. Kolekcja ma również za zadanie odzwierciedlać współczesne zwyczaje, obrzędy, rytuały oraz inne praktyki kulturowe społeczności, grup, jednostek i subkultur funkcjonujących na obszarze Krakowa.
25.	<b>Varia</b>	Zbiór obejmuje rozmaite zabytki, głównie pamiątki związane z życiem politycznym, samorządowym i kulturalnym miasta Krakowa, a także dotyczące działalności Muzeum Krakowa.
26.	<b>Nowa Huta - muzealia artystyczne</b>	Powstanie kolekcji „nowohuckich” związane jest z utworzeniem w Nowej Hucie oddziału Muzeum Krakowa (obecnie Muzeum Nowej Huty). Zbiory obejmują obiekty związane z powstaniem i funkcjonowaniem kombinatu metalurgicznego i dzielnicy mieszkaniowej w Nowej Hucie.
27.	<b>Nowa Huta - muzealia archiwalne</b> (kolekcja zamknięta)	
28.	<b>Nowa Huta - fotografie</b>	
29.	<b>Bractwo Kurkowe</b>	W kolekcji zgromadzono pamiątki, dzieła sztuki i dokumenty związane z krakowskim Bractwem Kurkowym, takie jak insygnia i portrety królów kurkowych, tarcze pamiątkowe, klejnoty i dary składane Bractwu, w tym Srebrny Kur z 1565 r.
30.	<b>Drukarstwo i introligatorstwo</b>	W kolekcji znajdują się m.in. oprawy książkowe i ich projekty, czcionki i klisze drukarskie, ozdobniki, narzędzia introligatorskie i maszyny, które ilustrują dzieje krakowskiego drukarstwa i introligatorstwa. Najcenniejsza część kolekcji związana jest z działalnością zakładu introligatorskiego Roberta Jahody.
31.	<b>Harcerstwo - muzealia artystyczne</b>	Kolekcje te obejmują zabytki związane z historią krakowskiego harcerstwa, np. pamiątki, mundury, fotografie, odznaki, proporce. W związku z utworzeniem w 2020 r. Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego jako oddziału Muzeum Krakowa w szczególnie uzasadnionych przypadkach mogą to być również zabytki dotyczące historii polskiego harcerstwa w ogóle.
32.	<b>Harcerstwo - muzealia biblioteczno-archiwalne</b> (kolekcja zamknięta)	
33.	<b>KL Płaszow</b>	W skład kolekcji wchodzi zabytki archeologiczne pochodzące z badań prowadzonych na terenie dawnego KL Płaszow.
34.	<b>Korespondencja wojenna</b>	Zbiór ten obejmuje korespondencję z czasów II wojny światowej, zgromadzoną przez Jana Pająka.
35.	<b>Ruch robotniczy</b> (kolekcja zamknięta)	Kolekcja zawiera muzealia związane z życiem politycznym PRL, a także pojedyncze obiekty z lat 30. XX w., takie jak sztandary, medale i odznaki pamiątkowe.
<b>Zbiory dawnego Muzeum Lenina w Krakowie (kolekcje zamknięte):</b>		
36.	<b>Zbiory artystyczne</b>	Kolekcje te przejęte zostały ze zlikwidowanego w 1989 r. Muzeum Lenina w Krakowie. Obejmują zróżnicowane obiekty, które w dużej mierze poświęcone są Włodzimierzowi Leninowi, bądź wiążą się z kultem jego osoby. Są to dzieła sztuki (malarstwo, rzeźba, grafika, rzemiosło artystyczne), przedmioty o charakterze użytkowym, fotografie, filatelia, numizmaty (monety, banknoty, obligacje) i plakaty.
37.	<b>Rzemiosło artystyczne</b>	
38.	<b>Aranż</b>	
39.	<b>Fotografie</b>	

40.	Filatelilia	
41.	Numizmaty	
42.	Plakaty propagandowe	
<b>Zbiory dawnego Muzeum PRL-u (kolekcje zamknięte):</b>		
43.	Malarstwo	Zbiory zgromadzone przez Muzeum PRL-u stały się własnością Muzeum Krakowa wraz z połączeniem obu instytucji w 2019 r. Obejmują muzealia związane z okresem PRL-u: dzieła sztuki, wzornictwo przemysłowe, numizmaty, przedmioty codziennego użytku, fotografie, pocztówki i archiwalia, w tym druki pochodzące z drugiego obiegu i plakaty.
44.	Grafika, rysunek	
45.	Rzeźba i instalacje	
46.	Wzornictwo przemysłowe, ceramika i szkło	
47.	Modele i numizmaty	
48.	Kultura materialna	
49.	Fotografia, widokówki i pocztówki	
50.	Varia	
51.	Plakaty, afisze, archiwalia, druki okolicznościowe, ikonografia	
52.	Kolekcja „II obieg” (druki ulotne, archiwalia, afisze, plakaty)	

#### Depozyty:

1.	Depozyty	Depozyty gromadzone są w ramach kilku kolekcji, wśród których wyodrębnione są zabytki pozyskane w trakcie badań archeologicznych prowadzonych na Rynku Głównym w latach 2005–2010 i na terenie dawnego obozu Płaszów, a także depozyty przejęte z Muzeum Lenina w Krakowie i Muzeum PRL-u.
2.	Depozyty archeologiczne	
3.	Depozyty – KL Płaszów	
4.	Depozyty Muzeum Lenina	
5.	Depozyty Muzeum PRL-u	

## 5. Procedura pozyskiwania zbiorów

Muzeum pozyskuje muzealia i depozyty od osób fizycznych i prawnych, zarówno przyjmując propozycje kierowane do Muzeum, jak i samodzielnie wyszukując obiekty oferowane na aukcjach, w galeriach, antykwariatach itp. Ważną rolę w tym zakresie pełni aktywność opiekunów merytorycznych kolekcji i ich pracowników, których fachowa wiedza i znajomość zbiorów Muzeum jest nieodzowna w procesie poszerzania muzealnej kolekcji. Jednocześnie obecność tych osób w mieście i nawiązywanie kontaktów z mieszkańcami („słuchanie Krakowa”) pozwala na docieranie do obiektów o szczególnej wartości.

Oferty nabytków gromadzone są przez sekretarza Komisji Nabytków Muzealnych – pracownika Działu Inwentaryzacji i Gromadzenia Zbiorów, który następnie odpowiada za ich dalsze procedowanie, z tym

zastrzeżeniem, że obiekty w sposób ewidentny niezgodne z polityką gromadzenia i profilem zbiorów mogą na tym etapie zostać odrzucone przez Głównego Inwentaryzatora.

Oferty przyjęte do dalszego procedowania są przekazywane przez sekretarza do zaopiniowania opiekunom kolekcji bądź innym pracownikom Muzeum, specjalizującym się w danym rodzaju zbiorów. Następnie oferty są przedstawiane Komisji Nabytków Muzealnych. Jest ona ciałem opiniodawczym, które działa na podstawie zarządzenia Dyrektora Muzeum, określającego jej skład i szczegółowy regulamin działania. Komisja obraduje w oparciu o materiały przygotowane i zebrane przez sekretarza, w tym oryginalne obiekty (ewentualnie na etapie wstępnym – ich fotografie), a także opinie pracowników i zewnętrzne ekspertyzy, o ile takie były zlecone. Ostateczne decyzje dotyczące pozyskania danego obiektu podejmuje Dyrektor, a za ich dalszą realizację odpowiada sekretarz Komisji.

## **6. Zasady pozyskiwania zbiorów**

Przeniesienie prawa własności obiektu oraz ewentualnie autorskich praw majątkowych i pokrewnych następuje w formie pisemnej, co do zasady na podstawie umowy (kupna, darowizny lub depozytu) zawieranej przez Muzeum z jego aktualnym właścicielem bądź dysponentem, np. domem aukcyjnym. Dokument taki zawiera oświadczenie, iż dana osoba/podmiot jest uprawniony do zawarcia umowy, np. jako wyłączny właściciel danej rzeczy. Jeżeli stan własnościowy i/lub proveniencja obiektu budzą uzasadnione wątpliwości, w szczególności dotyczące legalności jego pozyskania, Muzeum zachowuje ostrożność wobec uzyskania jego własności i dąży do wyjaśnienia wszelkich niejasności, a w ostateczności odstępuje od zamiaru pozyskania go do zbiorów.

W przypadku, gdy pozyskiwany obiekt jest utworem chronionym, Muzeum podejmuje starania, aby uregulować jego status prawno-autorski poprzez przeniesienie autorskich praw majątkowych na Muzeum bądź uzyskanie licencji. W przypadku, gdy oferent dysponuje prawami autorskimi do obiektu, kwestia ich przeniesienia bądź udzielenia licencji jest regulowana – o ile jest to możliwe – jednocześnie z przeniesieniem własności obiektu.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, Muzeum pozyskuje zabytki archeologiczne poprzez przyjęcie ich w depozyt lub na własność od wojewódzkiego konserwatora zabytków. Ze względu na profil swoich zbiorów i zakres prowadzonej działalności, Muzeum jedynie w uzasadnionych przypadkach wyraża gotowość (tzw. promesę) przyjęcia zabytków, które mogą ewentualnie zostać odkryte w trakcie badań archeologicznych.

Muzeum co do zasady nie gromadzi materiałów biologicznych, geologicznych, szczątków ludzkich bądź zwierzęcych, ale każdy taki przypadek musi być rozpatrywany indywidualnie, zawsze z uwzględnieniem aspektów etycznych związanych z pozyskaniem danego obiektu, włączeniem go do zbiorów i jego dalszym wykorzystaniem przez Muzeum.

W przypadku depozytów szczegółowe warunki ich przyjmowania (w tym np. ewentualne opłaty) określone są w odrębnych regulacjach wewnętrznych Muzeum, takich jak zarządzenia Dyrektora Muzeum.

## **7. Kryteria gromadzenia zbiorów**

Zbiory Muzeum Krakowa rozbudowywane są w sposób wielokierunkowy, odpowiadający bardzo szerokiemu zakresowi jego działalności, prowadzonej w aż 19 oddziałach i filiach. Odzwierciedleniem tej różnorodności jest wielość kolekcji, w których gromadzone są muzealia. W procesie podejmowania decyzji o przyjęciu obiektu do zbiorów pod uwagę brane są rozmaite kryteria, z których najważniejsze są wymienione poniżej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Muzeum może nabyć do zbiorów obiekt niespełniający tych kryteriów.



Podstawowy wyznacznik i kierunek, zgodnie z którym gromadzone są zbiory Muzeum Krakowa, stanowi **związek obiektu z Krakowem**. W szczególności kryterium to obejmuje obiekty:

- powstałe w Krakowie,
- przedstawiające Kraków lub rozgrywające się tu wydarzenia,
- związane z Krakowem w jakikolwiek inny sposób, np. za sprawą ich autorów (w tym wykonane przez artystów krakowskich), właścicieli lub rozgrywających się tu wydarzeń<sup>13</sup>,

przy czym „Kraków” rozumiany jest tu bardzo szeroko, a więc np. z uwzględnieniem terenów wchodzących w skład współczesnej aglomeracji miasta, bądź takich, które w czasie powstania obiektów znajdowały się jeszcze poza jego granicami.

Wyjątek od tej zasady stanowią zbiory dawnego Muzeum Lenina w Krakowie i dawnego Muzeum PRL-u, które gromadzone były zgodnie z politykami obowiązującymi w tych instytucjach, a także w bardzo ograniczonym stopniu zbiory związane z historią harcerstwa<sup>14</sup>.

Pod uwagę brane są także kryteria takie jak:

- **Wartość historyczna i/lub artystyczna** – dzięki wiedzy eksperckiej pracowników, dotyczącej różnych aspektów historii miasta, Muzeum dokonuje wartościowania proponowanych przedmiotów, odnosząc się do badań naukowych, a także do już posiadanych zabytków, jak i zbiorów innych instytucji. Wybiera i pozyskuje te obiekty, które wyróżniają się swoimi walorami historycznymi i/lub artystycznymi, dzięki temu stanowiąc cenne uzupełnienie muzealnej kolekcji.
- **Wartość narracyjna** – „opowiadanie miasta”, stanowiące element misji Muzeum, nie jest możliwe bez zabytków, którym towarzyszą opowieści (np. przekazane przez ich autorów lub właścicieli) i wokół których można takie opowieści budować. Muzeum za pomocą zbiorów chce swoim odbiorcom nie tylko przekazywać wiedzę, ale również zapraszać ich do dyskusji, własnej refleksji i interpretacji, stąd w procesie analizy propozycji nowych nabytków zwraca uwagę na potencjał włączenia ich w działania o takim charakterze.
- **Potencjał ekspozycyjny i edukacyjny** – Muzeum bierze pod uwagę możliwość eksponowania oferowanego obiektu na wystawach i innych prezentacjach, uwzględniając plan wystaw i wydarzeń na kolejne lata, profil działalności całej instytucji i poszczególnych oddziałów, a także ich ofertę edukacyjną, tak aby przyjmowane do zbiorów obiekty mogły być ich elementem, a odbiorcy mieli możliwość kontaktu z oryginalnymi zabytkami. Mierząc wartość edukacyjną, Muzeum ocenia, w jaki sposób pozyskany zabytek może przyczynić się do wzrostu kapitału wiedzy i kapitału społecznego.
- **Proweniencja i historia** – Muzeum preferuje pozyskiwanie obiektów, których proveniencja i historia są znane, np. dzięki relacji obecnego właściciela, dokumentom źródłowym itp. Tego typu informacje stanowią bezcenne uzupełnienie wartości obiektu samego w sobie i pozwalają na jego lepsze osadzenie w kontekście historycznym i społecznym. Rozpoznanie proveniencji jest niejednokrotnie elementem rozstrzygającym o autentyczności zabytku.

---

<sup>13</sup> Analogiczne zasady stosuje Muzeum Warszawy, które gromadzi obiekty spełniające kryterium „warszawskości”, wyznaczonej przez ich tematykę bądź proveniencję (*Polityka gromadzenia zbiorów Muzeum Warszawy*, 2020, dostępna on-line: <https://muzeumwarszawy.pl/wp-content/uploads/2020/05/POLITYKA-GROMADZENIA-ZBIOR%C3%93W-2020.pdf>).

<sup>14</sup> Zob. s. 5, pkt. 31–32 niniejszego dokumentu.

- **Cena** – w przypadku obiektów oferowanych do zakupu, Muzeum poddaje analizie cenę proponowaną przez oferenta, odnosząc ją do cen rynkowych porównywalnych zabytków. Jeżeli mimo podjętych negocjacji kwota ta odbiega od wartości rynkowych, Muzeum odstępuje od zakupu.
- **Prawa autorskie** – Muzeum dąży do pozyskiwania obiektów o ustalonym statusie prawno-autorskim. W przypadku utworów chronionych możliwość pozyskania licencji bądź przeniesienia praw na Muzeum stanowi istotne, choć nierozstrzygające kryterium.
- **Stan zachowania, materiał i technika wykonania** – w ocenie zasadności przyjęcia obiektu do zbiorów pod uwagę brana jest także opinia konserwatorska, uwzględniająca aktualny stan obiektu oraz materiał i technikę jego wykonania, które mogą wpływać na jego dobrostan. Muzeum zachowuje ostrożność wobec pozyskiwania obiektów znajdujących się w problemowym stanie, których konserwacja przekraczałaby możliwości instytucji, lub których właściwości (np. nietrwałe materiały) wskazują, że stan obiektu może w sposób naturalny ulegać pogorszeniu.
- **Możliwość ekspozycji i przechowywania** – dążąc do jak najszerszego udostępnienia zbiorów, Muzeum w pierwszej kolejności analizuje możliwość ekspozycji danego obiektu na wystawach, ale ponieważ jego włączenie do kolekcji stanowi długoterminowe zobowiązanie do zapewnienia mu jak najlepszych warunków, niezbędne jest również uwzględnienie kwestii jego ewentualnego magazynowania, tak aby Muzeum dysponowało odpowiednim miejscem w razie zaistnienia takiej konieczności.

## 8. Priorytety w gromadzeniu zbiorów

Obecna polityka gromadzenia zbiorów powstała w wyniku doświadczeń z realizacji polityki obowiązującej w Muzeum od 2014 r. Dokument ten zawierał szczegółowy i obszerny wykaz priorytetów, który okazał się być narzędziem bardziej ograniczającym, niż ułatwiającym prowadzenie działalności kolekcjonerskiej, a zwłaszcza otwieranie jej na nowe wątki. Analiza tego dokumentu oraz praktyki jego stosowania doprowadziła do gruntownej redefinicji kwestii priorytetyzacji w pozyskiwaniu zbiorów i rezygnacji z enumeratywnego wyliczania konkretnych braków. W związku z tym Muzeum przyjmuje, że jako aktywny uczestnik rynku sztuki i pamiątek historycznych, a także dzięki swojej obecności w mieście, ma możliwość rozpatrywania rozmaitych ofert nowych nabytków, które analizuje i podejmuje decyzję o ich przyjęciu bądź odrzuceniu zgodnie z opisanymi wyżej kryteriami, zaś za priorytet uznaje gromadzenie takich zabytków, które spełniają je w jak najszerszym zakresie.

## 9. Zbywanie zbiorów

Muzeum buduje swoją kolekcję od ponad 125 lat, każdy zabytek pozyskując z myślą o jego zachowaniu dla dalszych pokoleń. Zbywanie zbiorów (skreślenie z inwentarza) stanowi tym samym jedynie ewentualność, której ramy określają obowiązujące przepisy, zwłaszcza Ustawa o Muzeach, a także inne regulacje i procedury, np. wytyczne Rady do Spraw Muzeów i Miejsc Pamięci Narodowej. Starania Muzeum o deakcesję mogą być podjęte w szczególności wobec muzealiów, które są niezgodne z aktualną polityką gromadzenia zbiorów, które ze względu na swój stan zachowania w sposób nieodwracalny utraciły swoją wartość, a poddanie ich konserwacji nie jest możliwe, lub których status prawny uległ zmianie. W zależności od sytuacji, pod uwagę może być brane m.in. przekazanie skreślonych obiektów do innej instytucji, jak również – w przypadku braku zainteresowania ze strony innych instytucji, lub gdy powodem skreślenia jest stan zachowania – przekazanie ich do likwidacji.